

FÜREDI HANGOK

Senki nem kérte, hogy valamit dicsérjek, nem is kívánok köszönetet érte, csak éppen líraiságom sugallatában halmozom a szavakat, s ragadtatom el magam: Füred a balatoni partnak igazi édenkertje. Maga Milton, melodi-kus búskomorságában, ha véletlenül ide téved, itt nyilván megtalálta volna, ami örökre elveszett.

Oh, hercegem, szó sincs róla, másutt is szép ezen a tündéri partvidéken, másutt is lehet fürödni, mulatni, talán boldognak is lenni. Kenesén van egy olyan üdülő, hogy Dioklécián sem álmodhatott szebbet. Földváron gyönyörű ifjú nők, Almádiban van egy miniszter, Siófokon egy tűzoltó-főparancsnok, Lellén Iványi Grünwald régi szeretett barátom, de sehol sincs egy olyan bencés rendi kitűnő ember, mint Gácsér József főkormányzó, akinek Füred minden gondja, vágya, öröme, szerelme! Kora reggeltől késő estig szakértő tekintete elszáll mindenfelé. Mindent megfigyel, mindent ellenőriz, mindent megjavít jószággal és szeretettel, sőt művészettel is, ahol valami hibát sejt. Fekete talárjában a nagy meleg ellenére, mindenütt felbukkan minden percben, mint Füred jótékony szelleme, mint egy szerzetes varázsló, aki ellebeg a virágok között, amelyek mind feléje hajlanak, s mind köszöntik szeretettel. Az egész ember itt van. The right man on the right place, az egész ember szíve-lelke. Egész Füred, ez ő! Fák, lombok, virágágyak, az ő alkotása a jó Isten után. A sok vendég, a fürge fürdőzők a Balatonban, a bús gyöngékedők és pihenők a nyugágyakon, a téren, ez mind az ő gyermeke. Igazi barát, igazi keresztény, azt hallani kell, ahogy beszélnek róla, azt látni kell, ahogy köszöntik hajlongva, hogy szeretik – az izraeliták!

Még tavaly azt írtam, hogy a Gyógy téren, mikor leszállt az est, zenének nevezett hangorkánok és dzsesszdörge-gek kezdődtek, és kétfelől is ostromolták a szállodákat s a szanatóriumot. Ez olyan volt ez a lármás zene ezen a Gyógy téren, egy kettős gócpontból ütközve össze a hegedűk, bőgők, szaxofonok, réztányérok és dob-dübörgések elemi erejével, mint az ellenséges légtömegek fergeteges összetalálkozása Izland felől jövet az Azori-szigetek felett, ahogy ezt Massány főmeteorológus úr szokta megjelölni. Egy padon ülve az ilyen nyári estéken, nem egyszer úgy érzem, mintha csakugyan a legzordabb időjárású jelentést hallanám valami kürtön át a levegőben és a legbarbárabb straussrichardi stílusban és kiadásban.

Ez megszűnt az idén! Hála istennek! Most is van zene ugyan, mert hiszen zene nélkül nincs élet, de ez halk, mérsékelt, de sőt vigasztaló és reményteljes abban az értelemben, hogy pont tizenegykor este már múltóban van, és végleg meg is szűnik. A Gyógy téren, a lombos fák alatt, ahol elsuhan a denevér barna árnyékával, Füred gyógyfürdő jellege dominál az andalító, nyári éjszakában. Zene nélkül, vigasság nélkül, micsoda gyönyörű, nyugalmas, boldog éjszakák ezek, csak a tücskök lágy sípjával s a csillagok tiszta és hangtalan harmóniájával az égen mint ezüst kótafejek, melyek hangtalanul zengik a legszebb éneket. Szinte érzi az ember, hogy a függönyök mögött az éjben, fenn a szobákban, szegény beteg szívek fáradt billentyűje gyógyul, a méla hold kíséretével. De számomra is, akinek jó szívem van, noha borúsan a bánatokban, micsoda áldásos éjszakák ezek! Tudok dolgozni a szobámban pár éji lepke társaságában, amint körülrepdesik, ittasan a fénytől, a lámpámat az asztalon. Van olyan köztük, olyan könnyelmű kis szürke mentéjű, opálos szárnyakkal, aki fényimádatában túl közel ér az izzó körtéhez, s félholtan hull le a papírra, kis gyöngé alkatában halálra pörkölve. De ez egy adattal több s több egy tragikus perccel ebben az e heti cikkben, amit írok a Naplónak.

Micsoda nyári égbolt borul erre a balatoni tájra mint egy mennyei tetőzet olyan egységgel, hogy ezt semmi meg nem bontja, s olyan tündöklő és rejtélyes kékséggel benne, hogy amint felé mered a szemem, szinte csepp-folyósnak látszik ez a kék. Nem tudom micsoda kék gyönyör ez, ebben a kék végtelenségben, mely tovaterjed és száll és száll úgyszólván túl a horizonton. Ha kinézek az ablakomon, úgy látom Tihanyt a magasban, valami szcenikai hozzátartozással az egekhez, a felhőfátylakhoz az égen, s a vitorlákhoz a vízen. Messze künn Ugrown hajózik, mint Ulysses hajdan a mediterrán tündérségben... S hol van még egy ilyen ablak a világon egy ilyen vis-avis-val a magasban s a magányban, s a magyar bánatban és szomorúságban?

A fürdőház frontján, az üvegajtó két szárnya fölött, még mindig itt van az a régi kedves czuczori sor, egy hajdani boldog kor lantos hangján:

*Lelked szép erejét a sors hullámai edzik,
E tó testednek nyújt vidor életerőt.*

Tavaly még úgy gondoltam (ahogy erről régi jegyzeteim tanúskodnak), hogy ez a vers nem sugárzik alá valami igen magas szellemi színvonalról, s költészeti, valamint hidroterápiai szempontból egyaránt kifogásolható. Nevetséges precizitását inkább valami szent balgaságnak mint bölcsességnek éreztem. Gondoltam, Ady nem írta volna alá. De már az idei nyárra, a dolgok fordultával revideáltam állásponatomat, s ezt a két költői sort anyagi naivitásában valóban üdítőnek és vigasztalónak találtam. Mert csakugyan érzem a „sors hullámaid”, és hálás vagyok a költőnek azért a reményért, hogy a „vidor életerőt” meg fogom találni, ha egy bátor fejessel beugrom a tóba. Azonfelül a szó hatalmát és varázsát is érzem e kettős verssor mélyéről, ahonnan kihajtja egész tündérségét annak a távoli világnak, minden hangját, érzését, illatát annak a távoli világnak, mely örökre elmerült a múltban.

Odabenn, a víz tükrén a napfényben, felmerül egy úriember testalkata, jókora pocakkal az ég alatt, amint hátton úszik a két karjának olyan egyenletes ritmusával, hogy alig kavarja maga körül a vizet. A szájában egy vastag szivar füstölög. Óvatos s lágy karmozdulatai nyilvánvalóan a szivart respektálják, hogy a víz ne érje, és szárazon maradjon. Gondolom, nagyon szenvedélyes dohányzó lehet. Holott nem is az. Csak treníroz, amint hallom. Hátton akar átúszni Tihanyba, s elszívni útközben egy szivart. Erre treníroz. Nagy munka, nagy bravúr, az út négy és fél kilométer, s egy jó vastag havanna is kell hozzá. S nagyszerű tüdő és szív.

– Nehéz lesz! – mondom neki, mikor végül kijön a vízből és liheg.

– Van rá példa a történelemben! – feleli.

– Ezt nem is tudtam – mondom.

– De igen. Wesselényi Miklós megcsinálta 1826-ban, hogy átúszott Tihanyból Füredre egy évő szivarral a szájában. Ezt most én is megpróbálom.

(Pesti Napló, 1938. augusztus 21.)